

vydobyti uznané části nároku, k jejímuž vydobyti nechybělo již nic než soudní výrok. Tyto další náklady mohou býti podle okolností nutné toliko k účelnému vydobyti zbytku, o němž bude rozhodnuto kontradiktorně. Nepronikne-li tu žalobce, bude povinen podle »kontradiktorního« punkta k náhradě útrat žalovanému, zvítězí-li i ohledně něho, dostane se mu celkem na útratách všech nákladů sporu, a to až do okamžiku uznání podle punkta uznaného plus kontradiktorně přisouzeného, od tohoto okamžiku však jen podle punkta posléze jmenovaného.

Mezi těmito krajními body budou ovšem případy částečného jen vítězství ohledně neuznaného zbytku a podle toho dělení nebo vzájemné zrušení útrat podle § 43, odst. 1 c. ř. s., pokud nebude použiti odst. 2 cit. ustanovení.

Stejně bude postupovati, byli-li sice rozsudek částečný vynesena, byli-li však podle §§ 392, odst. 2 a 52, odst. 2 c. ř. s. výrok o útratách vyhrazen rozsudku dalšímu, což bude praktické zejména tam, kde žalobce neuznaným zbytkem podlehne a kde zároveň žalobcovy útraty spojené s vydobytím části uznané budou rovny útratám spojeným s úspěšnou obranou žalovaného proti části neuznané, takže by bylo nevhodné ve dvou rozsudcích útraty takové přisuzovati vzájemně.

Jen za takového postupu dojde skutečně výrazu ono procesní zjednodušení, jež uznání (třebas částečné) sebou přináší.

V praxi byl řešen případ asi takový:

V žalobě o náhradu škody uplatňoval žalobce bolestné částkou 5000 K. Žalovaný v odpovědi na žalobu uznal nejen žalobní důvod, nýbrž i částku 1800 K jako přiměřenou náhradu na bolestném. Ježto se žalobce touto částkou nemínil spokojiti, byly provedeny důkazy o výši zažalovaného bolestného, zejména též důkaz znalcem-lékařem, který posoudil bolestné na částku 1810 K.

Soud I. stolice odsoudil žalovaného k zaplacení této částky a útrat sporu s poukazem na § 43, odst. 2 c. ř. s.

Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 30. listopadu 1939 č. j. R IV 396/39-1 vyhověl rekursu žalovaného a změnil rozsudek v napadeném výroku o útratách sporu tak, že se útraty vzájemně zrušují.

Z odůvodnění:

Žalovaný v žalobní odpovědi uznal žalobní pohledávku po právu nejen co do důvodu, ale i jako přiměřenou náhradu na bolestném částku 1800 K. Kdyby byl žalobce ihned při prvním ústním jednání navrhl, aby soud vynesl částečný rozsudek na částku 1800 K s přísl., byl by žalovaný povinen zaplatiti žalobci nutné a účelné útraty sporu až do tohoto procesního úkonu včetně podle punkta 1800 K. V dalším průběhu sporu zvítězil žalobce proti žalovanému z požadovaného ještě zbytku jen částkou 10 K.

Vítězí tedy žalobce proti žalovanému s tak nepatrným poměrně dílem, že je to důvodem podle § 43, odst. 2 c. ř. s., aby soud uložil žalobci náhradu veškerých dalších útrat sporu, které žalovanému vznikly po prvním ústním jednání podle zbývajících ještě punkta, jímž žalobce podlehl.

(Ježto oboje útraty byly v daném případě stejné, byly vzájemně zrušeny.)

Jaroslav Málek.

Příspěvek k výkladu pojmu účastníka v nesporném řízení.

Při praktické aplikaci zákona čís. 100/1931 Sb. z. a n. — jež budeme dále nazývati zákonem o nesporném řízení — činí největší obtíže výklad pojmu účastníka. Určité vymezení tohoto pojmu jest velmi důležitým vzhledem k předpisu § 41 lit. g) cit. zák., podle něhož celé řízení jest zmatečným, byla-li »porušena zásada o nutnosti slyšeti účastníky před rozhodnutím«.

Zákon stanoví sice v § 6, že účastníkem nesporného řízení jest ten, kdo může býti rozhodnutím soudu ve svých právech přímo dotčen, nebo kdo uplatňuje právní zájem, aby soud učinil nějaké rozhodnutí. Než ani touto zákonnou definicí není pojem účastníka tak určitě vymezen, aby v praxi nedocházelo k rozdí-

ným výkladům o tom, zda určitá osoba jest, či není účastníkem.

Gramatický výklad dotyčného zákonného ustanovení nepostačí, neboť slovo účastník nelze vykládati doslovně. Z § 41 lit. g) nesp. říz. jasné vyplývá, že jím může být i ten, kdo se řízení nezúčastnil, avšak měl se zúčastniti.

Jest tedy účastníkem každý, kdo má právo, aby se zúčastnil nesporného řízení, tedy každý, jenž má určitý vztah k nespornému řízení. Tento vztah pak definuje zákon v tom směru, že účastníkem jest:

a) kdo může rozhodnutím soudu být přímo dotčen ve svých právech,

b) nebo kdo uplatňuje právní zájem, aby soud učinil nějaké rozhodnutí.

Ad a) Zákon používá výrazu »může«. Není tedy zapotřebí, aby soudní rozhodnutí ihned přímo zasáhlo do právní sféry účastníkovy, postačí »možnost«, že toto rozhodnutí bude v budoucnu míti pro oprávněného nepříznivé následky.

Příklad: Ustanovení nevhodné osoby kolisním opatrovníkem.

Nestačí však jakékoli dotčení, nýbrž účastníkem jest pouze ten, kdo by mohl být přímo dotčen. Zákon tedy vylučuje z pojmu účastníka osoby, jež by soudním rozhodnutím mohly být pouze nepřímo dotčeny.

Výrazem »přímo« dotčen nemíní však zákon dotčení bezprostřední, neboť by jinak nepřipustil pouhou možnost tohoto dotčení, zamýšlel však zajisté požadavkem přímého dotčení pojem účastníka podstatně zúžití.

Vodítkem nám budou další slova zákona, jenž požaduje přímé dotčení v právech, čili účastníkem jest jen ten, o jehož právu má být v nesporném řízení rozhodnuto.

K stejnému závěru dojdeme i teleologickým výkladem dotyčného

zákonného ustanovení. Také podle důvodové zprávy jest spolehlivým znakem při rozlišování mezi přímým aneb nepřímým dotčením pouze hmotně právní poměr určité osoby k tomu co jest předmětem nesporného řízení.

Ad b) Zákon před definicí druhé skupiny účastníků používá spojky »nebo«, při výkladu gramatickém by byl tedy možný závěr, že jde o skupinu účastníků, odlišnou od první skupiny. Poněvadž pak i první skupina má zajisté právní zájem na vyvolání rozhodnutí nesporného soudu, mají obě skupiny určitý vztah k nespornému řízení. Mohlo by tedy rozlišení pozůstatvati pouze v různém vztahu dotyčných oprávněných. Dalším logickým důsledkem této úvahy by pak bylo, že při právním zájmu postačí i dotčení nepřímé.

Tento závěr jest však podle našeho soudu nesprávným, neboť pak by zajisté nebylo zapotřebí, aby při jiné skupině účastníků zákon požadoval přímé dotčení. Tento výklad by měl dále za následek značné rozšíření rozsahu pojmu účastníka, neboť pojem právního zájmu, nijak blíže neomezený, jest zajisté značně pružným.

Byl by možným dále výklad, že zákonodárce přihlížeje k obdobnému předpisu civilního řádu soudního, měl na mysli případy, kdy na základě zákonných předpisů jsou v nesporném řízení vyřizovány spory. (Srovn. Hora, Nesporné řízení, str. 14.)

Než i tento výklad nelze sdíleti. Zákonodárce zajisté, kdyby měl podobný úmysl, byl by výslovně přiznal právní zájem pouze účastníkům těchto úseků nesporného řízení, což by bylo tím více zapotřebí, poněvadž i pro ně zásadně platí ve všech směrech stejné předpisy nesporného řízení, jako pro ostatní účastníky.

Ani při tak zv. solemnisaci (ku př. dobrovolné dražbě nemovitosti)

nemá oprávněný pouze právní zájem, nýbrž i právní nárok, aby soudem bylo při těchto právních úkonech spolupůsobeno.

Dlužno tudíž dospěti k závěru, že okruh účastníků sub b) jest totožný s okruhem sub a) a že zákonodárce měl v úmyslu pouze nadbytečně zdůrazniti oprávnění účastníka býti slyšen před rozhodnutím, jimž sice ještě není, avšak může býti ve svých právech přímo dotčen.

Přihlédněme nyní k výkladům zastávaným v teorii a praxi.

Podle teorie (Dr. Hora) jest někdo rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech tehdy, když jeho právní postavení jest po rozhodnutí jiné než bylo před ním; což ovšem neznamená, že toto jeho právní postavení musí býti rozhodnutím zhoršeno. Nepřímo jest pak dotčen ten, jehož právní postavení zůstává i po rozhodnutí totéž, toto rozhodnutí nepůsobí samo o sobě změnu jeho právního postavení, ale může ve spojení s jinými činiteli k této změně přispěti.

I dr. Hora tedy definuje obě skupiny účastníků, uvedené v § 6 nesp. říz., jednotnou definicí a vycházejí ze zákonné dikce »přímo dotčen«, rozlišuje touto skutečností účastníky od osob nepřímo dotčených.

Jeho vlastní definice účastníka není však podle našeho soudu ani přesná ani výstižná.

Předně dlužno uvést, že dr. Hora používá obratu »právní postavení«, jenž jest nepřesný.

Postavením může býti buď určitý postoj, anebo stav vyplývající z určitého právního poměru. Bylo by tedy zapotřebí tento pojem blíže vymeziti. Dr. Hora však neuvádí znaků k tomuto účelu potřebných, nýbrž přechází ihned přímo k dalšímu vymezení pojmu účastníka.

Než v tomto směru nepostupuje logicky správně, neboť snaží se určití pojem účastníka účinky, jež

bude míti rozhodnutí nesporného soudu na jeho právní postavení.

Postupuje tedy obráceným způsobem; nejprve zajisté dlužno definovati pojem účastníka a pak teprve lze posouditi, zda má nárok, aby rozhodnutím se jeho »právní postavení« nestalo jiným, než bylo před ním.

Toto následné vymezení pojmu účastníka podle našeho soudu však ani jinak neobstojí.

Definice dra Hory nezdá se býti v souladu s postupem, zákonodárcem zvoleným, tento totiž vymezil nejprve v § 6 pojem účastníka a bere zřetel na rozhodnutí pouze potud, pokud přiznává účastníku právo k rekursu. Ovšem dikce zákona zde není přesnou, nepostačí, aby se účastník pouze ze subjektivního hlediska pokládal za zkrácena rozhodnutím, nýbrž dotčným rozhodnutím musí býti skutečně do jeho práv zasaženo. Zákon pak dotčným obratem chtěl pouze vyjádřiti, že nelze si stěžovati výhradně ve prospěch jiného účastníka.

Dr. Hora shledává dále kriterium mezi účastníky a ostatními osobami pouze v tom, že postavení účastníka se rozhodnutím mění, což prý však není u neúčastníka. U něho nepůsobí dotčné rozhodnutí samo o sobě změnu jeho právního poměru, ale může ve spojení s jinými činiteli (jakými?) k této změně přispěti.

Zde však dr. Hora ocitá se v rozporu se slovným zněním § 6 nesp. říz., podle něhož postačí možnost, že bude někdo rozhodnutím přímo dotčen a není zapotřebí, aby toto dotčení skutečně nastalo.

Prakticky jest shora uvedené velmi důležité, což nám osvětlí nejlépe namátkou vybraný případ.

Ustanovením kolisního opatrovníka nejsou oprávněné osoby přímo dotčeny, jejich »právní postavení« jest zajisté nezměněné. Leč přece dlužno je pokládati za účast-

níky a před rozhodnutím pod zmatečností slyšeti [§ 41, lit. g) nesp. říz.] neb ustanovením nevhodného neb zaujatého kuratora by mohli býti později ve svých právech přímo dotčeni.

Proto by byla snad správnější a výstižnější tato definice. Účastníkem nesporného řízení jest každý, kdo má právní nárok, aby o jeho právu bylo rozhodováno (nikoliv vždy rozhodnuto) v nesporném řízení. Komu pak přísluší tento právní nárok, není a nemůže býti stanoveno v předpisech nesporného řízení, nýbrž dlužno hledati v normách hmotně právních. Správnosti této definice odpovídá znění § 6 nesporného řízení, jak již shora bylo naznačeno.

Pro oporu uvedeného svědčí dále i doslov § 37 nesp. říz., podle něhož »je ustanoveno ve zvláštních zákonech, kdy mají právo k rekursu i nejbližší příbuzní, určité veřejné korporace nebo sdružení zákonem uznaná«.

Pakliže tedy o oprávnění k rekursu rozhodují materiálně právní předpisy, platí to tím spíše pro účastníka.

K stejnému závěru dospějeme i teleologickým výkladem § 6 nesp. říz. Jak nasvědčuje znění důvodové zprávy shora citované, jest spolehlivým znakem pojmu účastníka hmotně právní poměr, založený hmotně právním předpisem.

Uvedená definice má posléze oporu i v praxi.

Tak nejvyšší soud v poslední době konstantně judikuje, že účastníkem jest ten, kdo může býti rozhodnutím soudu ve svých právech přímo dotčen, nebo kdo uplatňuje právní zájem, aby soud učinil nějaké rozhodnutí, v té příčině může býti spolehlivým znakem jen hmotně právní poměr určité osoby k tomu, co jest předmětem nesporného řízení, jehož

výsledkem mohou býti její vlastní zájmy dotčeny. (Sb. n. s. 13.171.)

Účastník musí míti hmotně právní poměr k řízení (Sb. n. s. 13912).

Proto, chceme-li v určitém případě posouditi, zda a kdo jest účastníkem, přihlédneme nejprve k hmotně právním předpisům, zejména k právu občanskému. Zjistíme-li, že dotčený má skutečně právní nárok, o němž má býti rozhodováno v nesporném řízení, dospějeme k závěru, že může býti účastníkem. Ovšem zda skutečně jest účastníkem bez dalšího či zdali jest zapotřebí určitého jeho projevu, opět dlužno podle hmotného práva řešiti od případu k případu.

Věc nám objasní příklad: Dědictví připadá tomu, kdo má některý z delačních důvodů, uvedených v § 533 obč. zák., podle čl. I. cís. pat. z 9. VIII. 1854, čís. 208 ř. z. projednává se pozůstalost v nesporném řízení. Přísluší tedy dědici právní nárok, aby se stal účastníkem pozůstalostního řízení, tím však se stává teprve podáním dědické přihlášky, jež může býti opřena pouze o delační důvod, zákonem uznaný (§§ 121 nesp. pat. a 799 obč. zák. Sb. n. s. 16.392 a 16.775).

Dlužno ovšem dále míti na zřeteli, což ostatně již bylo shora naznačeno, že pojem účastníka nekryje se s okruhem osob, oprávněných podle § 37 nesp. říz. k rekursu. Těmito jsou »nejbližší příbuzní, určité veřejné korporace nebo sdružení zákonem uznaná«, avšak jen tehdy, pakliže ve zvláštních zákonech jest jim přiznáno právo k rekursu.

Jde tedy o osoby, jež nejsou rozhodnutím nesporného soudu přímo dotčeny a nemají kvalifikace požadované § 6 nesp. říz., čili jinými slovy jsou to osoby, o jejichž právu není v nesporném řízení rozhodováno, nýbrž do jejich práv, zákonem zaručených jest teprve rozhodnutím nesporného soudu zasaženo aneb

jímž zákon přiznává právní zájem na dotyčném rozhodnutí (srov. ku př. §§ 178, 217, 251, 252 obč. zák.).

Pro praxi jest rozlišení mezi účastníky a osobami oprávněnými k rekursu velmi důležitým, prvé dlužno před rozhodnutím slyšeti, druhým musí býti pouze doručeno rozhodnutí, vydané po skončeném řízení.

Vlastimil Sobota.

○ výpovědi pracovního poměru zaměstnavatelem-spolkem.

V rozh. č. 17.480 Sb. n. s. bylo vysloveno, že pro platnost výpovědi pracovního poměru zaměstnavatelem, jímž je spolek, je rozhodující, aby se usnesení, které je podkladem výpovědního projevu stalo statutárním orgánem spolku. Naproti tomu nesejde podle tohoto rozhodnutí na tom, jakým způsobem byla výpověď zaměstnanci sdělena. Může proto býti výpověď, byla-li platně usnesena a nebyla-li pro ni smluvna písemná forma, sdělena druhé straně i ústně neb, děje-li se sdělení přece písemně, není potřeba, aby byla písemnost podepsána orgány spolku, které jej jinak podle zákona či stanov zastupují. Naproti tomu bylo vysloveno v rozh. č. 16.176 Sb. n. s., že vnější forma zastupování spolku nemůže býti jiná pro jeho ústní prohlášení, než pro jeho prohlášení písemné. Toto rozhodnutí se sice netýká pracovního poměru, uvedená zásada je však vyslovena zcela všeobecně. V této její všeobecnosti by z ní, alespoň na prvý pohled, plynulo, že i ústní sdělení výpovědi se musí státi statutárními orgány a že písemné sdělení musí býti těmito orgány podepsáno. Leč není tomu tak. Obě uvedená rozhodnutí vycházejí ze zcela různých hledisek právních, které si neodporují. Právnícká osoba může sice pojmouti a projevit vůli jen osobami fysickými, svými orgány, a to způsobem, který zákon

nebo stanovy určují pro smluvní projev spolku (srov. rozh. 16.176, 14.408, 11.515, 8414 Sb. n. s.). Jest však lišiti mezi statutárními orgány spolku, jako jeho zákonnými zástupci a mezi jinými jeho zmocněnci, kteří jsou příslušným statutárním orgánem v souhlasu se zákonem a stanovami zmocnění spolek zastupovati. Zmocnění toto netkví v zákoně nebo ve stanovách, nýbrž je odvozeno z pravomoci statutárních orgánů, jak jim byla stanovami propůjčena (srov. §§ 1010, 1017 obč. zák.). Sem patří zřizenci, úředníci a vůbec zaměstnanci spolku, kteří jsou oprávněni zastupovati spolek v záležitostech, které souvisí s povahou jejich služeb pro spolek. Pro rozsah zmocnění vůči třetím osobám, jednajícím v dobré víře, je rozhodující buď rozsah jejich plné moci (§ 1017 obč. zák.) nebo zmocněncovo postavení, jak se jeví na venek (srov. § 1029 obč. zák. a čl. 47 obch. zák.). Je možné, že se v podniku provozovaném spolkem vytvoří celá stupnice vzájemně nadřazených a podřízených zmocněnců spolku, z nichž každý má vlastní pravomoc, s níž je podle okolností spojeno právo a povinnost spolek zastupovati. Je pak otázkou jednotlivého případu, zda k plné moci takového zmocněnce patří i právo výpověděti zaměstnancův pracovní poměr a přijmouti jeho výpověď (srov. rozh. 9170 Sb. n. s.). S tohoto hlediska jest v naší otázce rozeznávati jednak případy, kdy pro výpověď pracovního poměru je výhradně příslušný statutární orgán a případy, kdy k ní je příslušný i orgán jiný a zda v tom, či onom případě byla smluvna písemná forma výpovědi. O který z uvedených případů jde, budou rozhodovati jednak stanovy spolku, jednak služební smlouva. Může-li býti pracovní poměr vypověděn jen statutárním orgánem, nebyla-li však při tom smluvna písemnost výpovědi, stačí,